

Referanser:

Arkivsak: 22/03282-54

Saksdokumenter:

Alminnelige bestemmelser - vigsling av kirkebygg, bm og nn
Vigsling av kirkebygg, bokmål og nynorsk

Høring – Ordning for vigsling av kirkebygg

Sammendrag

På bakgrunn av vedtak i Kirkerådet og Bispemøtet (KR 32/18, BM 24/18) er det utarbeidet forslag til Ordning for vigsling av kirkebygg og alminnelige bestemmelser. I tråd med regler for saksbehandling i liturgisaker skal ordningene sendes på høring.

Denne saken angir først noen overordne perspektiver om vigsling av kirkebygg, før forslagene til Alminnelige bestemmelser og Ordning for vigsling av kirkebygg presenteres. Flere av dagens øvrige liturgiske ordninger tilknyttet vigsling av bygg er innarbeidet i forslaget. Dette oppsummeres mot slutten av saken, før det anbefales å sende forslaget på høring.

Forslag til vedtak

Kirkerådet sender Alminnelige bestemmelser for vigsling av kirkebygg og Ordning for vigsling av kirkebygg på høring.

Saksorientering

Bakgrunn

På bakgrunn av vedtak i Kirkerådet og Bispemøtet (KR 32/18, BM 24/18) har Nemnd for gudstjenesteliv utarbeidet forslag til reviderte vigslingliturgier til tjeneste og for bygg. Ordningene er også behandlet i Samisk liturginemnd (SLN 14/25). I tråd med Regler for saksbehandling i liturgisaker ble forslagene fra nemnda behandlet i Bispemøtet (BM 47/24, BM 6/26).

Denne saken presenterer forslag til Ordninger for vigsling av kirkebygg og alminnelige bestemmelser for vigsling av kirkebygg.

Overordnet om vigsling av kirkebygg

Liturgiene for vigsling er nært knyttet til kirkelig regelverk, både når det gjelder vigsling til tjeneste og vigsling av kirkebygg. Når Ordningen for vigsling av kirkebygg vedtas av Kirkemøtet får den status som regler. Når ordningen brukes og et bygg vigsles, trer ytterligere regler i kraft, blant annet Regler for bruk av kirkene, Regler om liturgisk inventar og utstyr og Regler for bruk av kirkens klokker.

Vigslingsliturgiene er ikke bare seremonielle, men de er også uttrykk for kirkens lære og praksis. De bidrar blant annet til å forme forståelsen av hva som skiller kirkebygg fra andre bygg og hvordan Den norske kirke forstår hellige steder.

Hvorfor vigsle kirkebygg

I utredningsarbeidet er det drøftet flere grunnleggende forståelsen av hvem og hva kirkebygget er til for, og hvorfor et bygg i det hele tatt skal vigsles. Et sentralt spørsmål har vært hvordan kirkerommet konstitueres som hellig. Det er en utfordring for valg av ord og handlinger at rommet vigsles ved å omtales og tas i bruk, samtidig som ordene og handlingene bygger på en inkarnatorisk teologi som hevder at Gud allerede er til stede i kirkerommet, like naturlig som et barn i mors liv eller i en krybbe – og at vigsling slik sett er unødvendig.

En viktig grunn til å foreta vigsling er å bestemme kirkebyggets formål og funksjon for de menneskene som kommer dit. Mennesker oppsøker kirkebygget i alle livets ulike situasjoner. I disse situasjonene skal mennesker som kommer til kirken få møte forkynnelsen om den treenige Guds handling for og nærvær hos oss. Kirkebygget er stedet hvor evangeliet forkynnes klart og rent og sakramentene forvaltes rett. I kirkebygget møtes mennesker for å synge og lovprise Gud, bære fram sine bønner og klager.

I kirkebygget får mennesker både hvile og høre kallet til tjeneste for Gud i verden. Salme 36,8-10 rommer denne dobbeltheten. Uttrykkene i denne bibelteksten er en del av kirkens bønnetradisjon og salmetradisjon. De fremhever at Guds «hus» er et trygt rom hvor mennesker får del i Guds omsorg, kjærlighet og vern, samtidig som det å være i huset gir del i Guds livgivende kilde og lys. Kirkebygget er til både for Gud og mennesker.

Dette perspektivet på hva vigsling av kirkebygg er uttrykt i alminnelige bestemmelser, punkt 5.

Samiske perspektiver

I det meste av tiden Nemnd for gudstjenesteliv utredet Ordning for kirkebygg var ennå ikke samisk liturgiutvalg opprettet. En rådgiver fra Samisk kirkeråd deltok imidlertid i arbeidet og nemnda har hatt en samisk representant. Etter at Samisk Liturginemnd ble oppnevnt, ble forslaget oversendt og uttalelsen fra nemnda er innarbeidet i forslaget og oversendt Bispemøtet.

Forholdet til kirkens inventar

Det er flere hensyn som taler for at en vigsling av kirkebygg løfter frem ulike steder i kirkerommet som konkrete uttrykk for kirkerommets formål og karakter. I utredningsarbeidet er det vektlagt at det er mulig og ønskelig med mer

konkretisering i våre liturgier, og vigslingen av kirkebygg er en naturlig og tydelig anledning til å gjøre det. I det fremlagte forslaget skjer dette blant annet ved at bønner blir bedt på ulike steder i rommet og ved forskjellig inventar.

Saken presenterer i det følgende en gjennomgang av alminnelige bestemmelser for vigsling av kirkebygg og forslaget til Vigsling av kirkebygg.

Vigsling av kirkegård

Ordningen for vigsling av kirkegård inngår i behandlingen av gravferdsliturgien.

Alminnelige bestemmelser

Alminnelige bestemmelser for vigsling av kirkebygg er i hovedsak oppdatert, men det er også lagt til noen punkt. Punktene som er lagt til relaterer til det som i dag er egne liturgiske ordninger, men ordninger som i hovedsak består av rubrikker. Forslaget er at disse liturgiske ordningene innarbeides i Alminnelige bestemmelser. Mer om dette nedenfor.

Endringene fra dagens rubrikker er følgende:

- I punkt 1 er det, etter innspill fra Samisk liturginemnd, lagt til en setning om at det i samiske områder og i tråd med lokal tradisjon, kan åpnes for særlige praksiser.
- I punkt 3 forslås det å ta ut henvisningen til at gjeldende mynt skal legges i skrinet som legges ned ved grunnsteinsnedleggelsen. Endringen er forslått fordi Norges bank har gitt tilbakemelding til Kirkerådets sekretariat om de ikke lenger har en slik pakning tilgjengelig
- Etter Bispemøtets innspill er ordet «reservert» byttet ut med «innviet» i punkt 5, slik at det nå står at kirkerommet er «innviet for bruk i menighetens liturgiske liv».
- Punkt 7 er oppdatert slik at omtalen om forbønnsleddet i gudstjenesten er i tråd med ordningen for hovedgudstjenesten.
- I tråd med Bispemøtets ønske om å ivarta en bred folkekirkelig forståelse av kirkevigsling, er «menighet» byttet ut med «sokn» i punkt 9 og 10.
- Punkt 12 er forenklet.

Ut over de endringene som er beskrevet over, er det lagt til ett punkt (13) om flerbruksbygg. Dette er på bakgrunn av en tendens der noen kirkerom bygges som en del av større bygg. Punktet erstatter også dagens ordning for vigsling av lokal til kirkelig bruk.

Punkt 14 og 15 er en innarbeiding av to ordninger som i dag er selvstendige. Ordningene er Gjenåpning av kirke (nytt punkt 14) og Kirkejubileum (nytt punkt 15). Begge ordningene er også i dag svært enkle selvstendige og består kun av rubrikker.

Til slutt er det lagt til et punkt som handler om avvigsling av kirkebygg. Den norske kirke har i dag ikke noen ordning for avvigsling av kirkebygg, men Kirkerådet og Bispemøtet har bedt om at dette utarbeides, og det foreligger derfor nå forslag til en

ordning for avvigsling. Forutsatt at ordningen vedtas omtales den også i de alminnelige bestemmelsene (nytt punkt 16).

Vigsling av kirkebygg

Denne reviderte liturgien for vigsling av kirkebygg er betydelig endret og bygget opp over formen i dagens hovedgudstjeneste. Dette gir en annen form enn den liturgien som tidligere ble benyttet. Det er lagt vekt på at ordningen skal være fleksibel, si noe om hva det innebærer å vigsle kirkebygg og bestå av en helhetlig komposisjon med en teologi om kirkebygget.

I tillegg til at revisjonen har tatt utgangspunkt i Hovedgudstjenesten som form, er den store endringen fra dagens ordning at lesningen i gudstjenesten skjer fra ulike steder i kirkerommet. Slik gir forslaget større mulighet for deltakelse, og man benytter kirkerommet i større grad for å belyse rommets symbolikk.

Generalrubrikkene

Ordningens generalrubrikker beskriver overordnede sider ved vigslingsgudstjenesten og noen av de grunnleggende valgene som tas i forberedelsen av gudstjenesten.

Første punkt i ordningen tydeliggjør at det er biskopen som er ansvarlig for gudstjenesten. Punkt 2 viser til at ordningen tar utgangspunkt i ordning for hovedgudstjenesten og hvordan vigslingen forstås (se punktet om hvorfor vigsle kirkebygg over). Det øvrige punktene i generalrubrikkene angir hvordan ulike ledd i gudstjenesten kan gjennomføres.

Samling

Vigslingsgudstjenestens samlingsdel avviker i noen grad fra Ordning for hovedgudstjenesten.

Ledd 2 | Inngangssalme

Rubrikken i dette leddet angir at prosesjonen går inn under inngangssalmen eller bibelsk salme med passende menighetsomkvad, og at det kan kimes med alle klokker imens.

Ledd 3 | Hilsen

Rubrikkene angir her at hilsenen holdes fra lesepult eller annet egnet sted. På denne måten åpnes det for at rommet som skal vigsles tas i bruk på en måte som er tilpasset bygget. Inngangsordene fortsetter med en allusjon til Jesaja 6,3b og Sanctus, før en setning som beskriver det som skjer i gudstjenesten. Setningene holder sammen forståelsen av at Guds herlighet fyller hele jorden, samtidig som et bestemt sted innvies til særlig bruk, jf. Det som står over om begrunnelsen for å vigsle kirkebygg.

Ledd 4 | Samlingsbønn

Vigslingsgudstjenesten har en egen samlingsbønn som blant annet anvender språk og teologi fra Johannes 1,14 og Salme 36,8-10.

Ledd 7 | Lovsang GLORIA

Rubrikkene angir at Gloria skal være en del av vigslingsgudstjenesten, også når kirkebygg vigsles i fastetiden, samt at den helst brukes i fullstendig form.

Vigsling ved lesning og bønn

Denne delen av vigslingsliturgien er det mest særpregede for vigslingsliturgien. Delen innrammes av at biskopen ber en innledende og avsluttende bønn. Mellom disse bønnene synges eller fremføres det en salme eller annen musikk og det blir lest et bibelvers og bedt en bønn på ulike steder i kirkerommet.

Generalrubrikkenes punkt 5-7 angir overordnede aspekt ved vigslingsdelen, slik som at det kan variere hvilke steder eller ting som tas med, men at alter, døpefont og prekestol alltid skal være med (punkt 5). Hva slags salme eller musikk som fremføres, tilpasses lokale forhold og f.eks. eventuell nyskrevet musikk (punkt 6).

Hvor tekstene og bønner leses fra tilpasses også det enkelte rom og lokale forhold (ref. punkt 7 og rubrikkene under ledd 8). At lesningen finner sted ved ulike steder i kirkerommet, gir dynamikk i lesningene og tar hele kirkerommet i bruk. Samtidig fremheves også kirkerommets symbolikk når de enkelte elementene får fokus.

Dagens ordning for nytt orgel består i hovedsak av tekstlesning og bønn. Dette er i det foreliggende forslaget innarbeidet i ledd 8, og ordningen anses dermed som innarbeidet i vigslingen av kirkebygg. Det utarbeides ikke noen egen ny ordning for nytt orgel, men punkt 14 i alminnelige bestemmelser tydeliggjør at relevante deler av ordningen kan anvendes når nytt instrument tas i bruk.

Biskopens avsluttende bønn avsluttes med «Gud, vi ber», slik at menigheten kan være med på et felles «Amen» før siste salme/musikk.

Evangelium

Ledd 9 | Hallelujaomkvad og evangelieløsning

Det er lest flere bibeltekster under selve vigslingen, og gudstjenesten fortsetter derfor med lesning av evangeliet etter ledd 8.

Ledd 10 | Preken

Biskopen preker i vigslingsgudstjenesten. Forslaget legger opp til musikk etter prekenen og oppfordrer til å synliggjøre eventuelt nytt instrument.

Vigslingsgudstjenesten fortsetter etter musikken i tråd med lokal grunnordning frem til ledd 23 | Slutningsord

Sendelse

Ledd 23 | Slutningsord

Som slutningsord erklærer biskopen at kirken er tatt i bruk og ved Guds ord bønn vigslert og hellighet. Deretter følger en trinitarisk hilsen og utgangsort.

Ledd 24 | Postludium/Utgangsprosesjon

Forslaget legger opp til gudstjenesten avslutter med en utgangsprosesjon hvor liturger og medvirkende går ut i prosesjon. Det legges ikke opp til at de andre tilstedeværende skal gå ut i prosesjonen. Dette har bakgrunn i at det etter gudstjenesten ofte er en samling med hilsener etter vigslingen. Mange steder er

kirkerommet det rommet som er best egnet for en slik samling (ref. også generalrubrikkenes punkt 9).

Liturgiske ordninger som er innarbeidet

Revisjonen av vigsling av kirkebygg skjer i sammenheng med flere andre ordninger (BM 7/23, 21/25, KR 13/25). Flere av de aktuelle ordningene er foreslått ikke videreført som egne ordninger, men innarbeidet i de alminnelige bestemmelsene for vigsling av kirkebygg og i selve ordningen.

De ulike ordningene de gjelder er kommentert løpende i teksten ovenfor, men her følger en oppsummering:

1. Vigsling av lokale til kirkelig bruk

Ordningen for vigsling av lokale til kirkelig bruk er i dag utformet som en rubrikk. I forslaget er dagens ordning dekket av punkt 13 i Alminnelige bestemmelser.

2. Gjenåpning av kirke

Ordningen for gjenåpning av kirke har også karakter av rubrikker og er nå en del av punkt 14 i Alminnelige bestemmelser.

3. Kirkejubileum

Ordningen for kirkejubileum er også rubrikker og gjenfinnes i punkt 15 i Alminnelige bestemmelser.

4. Nytt orgel

Ordningen for nytt orgel består i hovedsak av tekstlesning og bønn. I forslag et er dette tatt inn i ordningens ledd 8. Punkt 14 i Alminnelige bestemmelser åpner også for bruk av relevante deler av ordningen f.eks. når nytt instrument tas i bruk.

I tillegg til disse nevnte ordningene, finnes det i dag en ordning for grunnsteinsnedleggelse. Denne ordningen foreslås videreført som egen ordning og behandles i dette møtet sammen med ordningen for avvigsling.

Høring og videre saksbehandling

I tråd med Regler for saksbehandling i liturgisaker skal ordningene for vigsling av kirkebygg sendes på høring. Sekretariatet anbefaler at denne høringen følger høringen av de øvrige vigslingsliturgiene (Vigsling til tjeneste og vigsling til biskop). Høringen anbefales derfor å vare fra 1. juni til 1. oktober.

Etter høringen får Kirkerådet ordningene tilbake før behandling i Bispemøtet, og Kirkerådet sender dem etter dette til behandling i Kirkemøtet. Det legges opp til at Kirkemøtet vedtar ordningene i 2028.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Høring av ordningene for vigsling av kirkebygg krever administrative ressurser i Kirkerådets sekretariat i forbindelse med utsending og sammenfatting. Etter

omorganiseringen i administrasjonen er ressursene til saksforberedelsene til Kirkerådet og Bispemøtet effektivisert, og dette vil ha betydning i den videre behandlingen av saken. Den anses som en fordel å behandle vigslingsliturgi for tjeneste og bygg samlet.

Når ordningen er vedtatt skal de tilgjengeliggjøres. Det anbefales at ordningene ikke trykkes opp, men gjøres tilgjengelig digitalt og inngår i Den norske kirkes digitale verktøy for liturgier, som er under utvikling.